

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ADMINISTRATIVE STRATEGY USING SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY OF BASIC EDUCATION SCHOOLS IN KAMPHAENG PHET PROVINCE

เนาวรัตน์ นาคพงษ์¹, สมชัย วงษ์นายะ², ทวนทอง ชาวกีรติพิงศ์³

Nawarat Nakpong, Somchai Wongnaya, Thuanthong Chawakeeratipong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสอบถามบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชร 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 196 คน ครูผู้สอน 346 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 338 คน 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำข้อมูลจากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมาจัดทำร่างกลยุทธ์ด้วยการประชุมปฏิบัติการ 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 จำนวน 11 คน และครั้งที่ 2 จำนวน 27 คน และตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของกลยุทธ์โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน 3) ประเมินกลยุทธ์ที่ปรับปรุงแล้วใน 4 ด้าน คือ ด้านความสอดคล้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน

ผลการศึกษาค้นคว้า

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการในด้านการวางแผน สถานศึกษามีการนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก มีหลักเกณฑ์การดำเนินงานที่ชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานและสถานศึกษามีการพิจารณาหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาเพื่อให้การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาได้ผลดียิ่งขึ้น ส่วนปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ขาดการกำหนดนโยบายการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา การดำเนินงานตามแผนที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนค่อนข้างน้อย การติดตามและประเมินผลไม่ต่อเนื่องและการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขขยายผลและเผยแพร่ยังไม่มีดำเนินการเชิงประจักษ์

¹ นักศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

³ รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมพบว่า มีจุดแข็ง 13 ข้อ จุดอ่อน 8 ข้อ โอกาส 9 ข้อ และอุปสรรค 6 ข้อ

2.2 กลยุทธ์ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย วิสัยทัศน์ 4 พันธกิจ 4 เป้าประสงค์ 4 ประเด็น กลยุทธ์ 13 กลยุทธ์ 14 ตัวชี้วัด และ 19 มาตรการ

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านความสอดคล้องของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ มีความสอดคล้องกันในระดับมาก และในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

Abstract

The objectives of this research aimed at 1) studying the states and problems of administration using sufficiency economy philosophy of basic education schools in Kamphaeng Phet Province, 2) developing administrative strategies using sufficiency economy philosophy of basic education schools in Kamphaeng Phet Province, and 3) assessing the administrative strategies using sufficiency economy philosophy of basic education schools in Kamphaeng Phet Province. The research procedures of this study consisted of 3 phases. In the first phase, the conditions and problems administration were studied by using sufficiency economy philosophy of basic education in Kamphaeng Phet Province through in-depth interviews with 3 groups of personnel administration of basic education in Kamphaeng Phet Province that were comprised of 196 administrators, 346 teachers, and 338 basic school board education committee. The second phase of the study dealt with the advancement of strategies for administrative strategies using sufficiency economy philosophy of basic education schools in Kamphaeng Phet Province. In this phase, the information studied in the first phase was utilized to initiate a protocol of strategies including 2 workshops: 11 persons in the first workshop and 27 persons in the second workshop. The strategies were validated by the connoisseurship of 8 experts. Finally, the evaluation of adjusted strategies in 4 aspects consisted of consistency, propriety, feasibility, and utility was presented to 20 experts with the strategies of administration using sufficiency economy philosophy of basic education schools.

The research indicated that:

1. The crucial states of administration using sufficiency economy philosophy of basic education schools in Kamphaeng Phet Province were found that most schools were able to move forward with plans, used information in environmental analysis, established clear working standards, established evaluation committee to move the sufficiency economy philosophy forward in schools. The crucial problems consisted of policies deficiency, too little proceeding of following the plan that would support the integration between the philosophy and teaching, discontinuing of following and evaluation and having no empirical operation of developing, adjusting, resolving and disclosing.

2. The development of strategies for administrative strategies using sufficiency economy philosophy of basic education schools in Kamphaeng Phet Province comprised of:

2.1 The SWOT analysis revealed that there were 13 strengths, 8 weaknesses, 9 opportunities, and 6 threats.

2.2 The developed strategies consisted of a vision, 4 missions, 4 goals, 4 strategic issues, 13 strategies, 14 measures, and 19 indicators.

3. The consistencies of the administrative strategies using sufficiency economy philosophy of basic education in Kamphaeng Phet Province involved the consistency of vision, missions, goals, strategic issues, strategies, measures, and indicators were at a high level of consistency. The propriety along with feasibility and utility of strategies, measures, and indicators resulted in a high level of assessment.

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในปีพ.ศ.2540 ประเทศไทย ประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งนับเป็นบทเรียนที่มีผลมาจากการพัฒนาที่ไม่สมดุล และขาดเสถียรภาพ จึงส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเปรียบเสมือนแสงเทียนที่ส่องสว่างให้เห็นหนทางที่จะก้าวเดินต่อไปของแต่ละบุคคล ชุมชน และของประเทศชาติ ซึ่งในปัจจุบันประชาชนชาวไทยทุกระดับในทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม นักวิชาการ ประชาชนทั่วไป ได้ย้อนกลับมาให้ความสำคัญกับการพัฒนา และดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริ อย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 78 (1) ระบุว่า “บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ” และมาตรา 83 “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) มีแนวคิดที่มีความต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”และ “คนเป็น

ศูนย์กลางของการพัฒนา” รวมทั้ง “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุ กับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับเมืองเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยง ให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรอบรู้” ในการพัฒนาด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบเป็นไปตามลำดับขั้นตอน และสอดคล้องกับวิถีของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย “ความเพียร” จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า ฉ) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน

ไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ ภูมิปัญญา และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 3)

จากแนวทางดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในทุกระดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ครู ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการในการบริหารจัดการ การเรียนการสอนตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดความตระหนักและฝังรากลึกภายในตนเอง และผู้อื่นอย่างยั่งยืนตลอดไปนั้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในระยะ 2 ปี (2551 - 2552) กำหนดให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกจังหวัด จำนวน 800 แห่ง ซึ่งในปี 2552 มีสถานศึกษาสมัครขอเข้ารับการประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาแบบอย่างฯ จำนวนทั้งสิ้น 2,032 แห่ง ผ่านเกณฑ์การประเมินเบื้องต้น จำนวน 1,606 แห่ง และผ่านการคัดเลือกเป็นสถานศึกษาแบบอย่างฯ จำนวน 1,124 แห่ง ประกอบด้วย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 885 แห่ง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 83 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 28 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 78 แห่ง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 14 แห่ง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 26 แห่ง สังกัดตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 10 แห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ตามนโยบายดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชร มีความตระหนักในนโยบายและต้องบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ทบทวน ปรับปรุง พัฒนาโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม และการปรับปรุงเพิ่มเติมการจัดทำกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษามีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พัฒนาคณาจารย์ ทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา และให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา ในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน ซึ่งปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังมีปัญหาอยู่มากในทางปฏิบัติ ไม่มีแนวทางในการบริหารจัดการ และที่สำคัญคือยังไม่มีกลยุทธ์ในการดำเนินการบริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุมกรอบงานดังกล่าวที่ชัดเจน ส่งผลให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรผ่านเกณฑ์การประเมินเบื้องต้น เป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 แห่ง เท่านั้น จากจำนวนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด 402 แห่ง เพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษา ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จึงสนใจที่จะพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้บริหาร

สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ ใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม ในการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 196 คน ครูผู้สอน จำนวน 346 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 341 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สำหรับข้อที่ใช้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและสภาพการบริหารจัดการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการเก็บ

รวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนากลุ่ม ดำเนินการ 2 ครั้ง ผู้ให้ข้อมูลครั้งละ 10 คน รวม 20 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 4 คน ครูผู้สอน 12 คน และกรรมการสถานศึกษา 4 คน สรุปผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม นำข้อมูลไปใช้ในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย 1) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเบื้องต้นเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 แห่ง โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกและจัดทำร่างกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 จำนวน 11 คน และครั้งที่ 2 จำนวน 27 คน โดยผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการโดย ผู้เชี่ยวชาญด้านกลยุทธ์และการใช้เทคนิค SWOT และประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จัดทำตำแหน่งทางกลยุทธ์ ร่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ 3) ตรวจสอบความถูกต้องของกลยุทธ์โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 8 คน ประเด็นในการพิจารณามี 4 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมหรือไม่ ควรแก้ไขอย่างไร ประเด็นที่ 2 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และประเด็นกลยุทธ์

มีความเหมาะสมและสอดคล้องกันหรือไม่ควรแก้ไข
อย่างไร **ประเด็นที่ 3** การพิจารณาความเหมาะสม
ของกลยุทธ์แยกตามประเด็นกลยุทธ์ และ**ประเด็นที่**
4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ผู้วิจัยนำผลการวิพากษ์มา
ปรับปรุงกลยุทธ์ก่อนนำไปประเมินในขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การบริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชร
โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยแบบ
ประเมินกลยุทธ์แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
เกี่ยวกับความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความ
เป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ ผู้ให้
ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ และประสบการณ์
ในด้านการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ด้านกล
ยุทธ์และด้านการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงไปใช้ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 20 คน โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมการ
สัมมนาของผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนที่ 2 ร่วมประเมิน
ด้วย จำนวน 7 คน ผู้วิจัยประสานงานกับ
ผู้เชี่ยวชาญทางโทรศัพท์และจัดส่งแบบประเมิน
พร้อมเอกสารประกอบการพิจารณาให้ผู้เชี่ยวชาญ
จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมแบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ
ที่ส่งกลับทางไปรษณีย์ ดำเนินการตรวจสอบความ
เรียบร้อยครบถ้วนของข้อมูล ลงรหัสและนำไปทำ
การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ
แปลผลในด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม
ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ
วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กล
ยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชร
โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1 สภาพการบริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าส่วนใหญ่ ดำเนินการ
ดังนี้ ในด้านการวางแผน สถานศึกษามีการนำข้อมูล
มาใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและ

ภายนอก จัดให้มีเจ้าหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับงานพัสดุ
มีการตั้งกรรมการทุกครั้งในการจัดหาบำรุงรักษา
และจำหน่าย โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมี
เหตุผล และคุ้มค่ามากที่สุด สถานศึกษามีการประชุม
แต่งตั้งคณะทำงานและหรือระดมสมองบุคลากรทาง
การศึกษาทุกคนในสถานศึกษาอย่างหลากหลาย
วิธีการ เพื่อวางแผนการจัดการศึกษา มีหลักเกณฑ์
การดำเนินงานที่ชัดเจน จัดให้มีการศึกษาดูงาน
ทัศนศึกษาและพัฒนาตนเอง จัดทำแผนปฏิบัติการ
ประจำปีให้สอดคล้องกับนโยบายหรือการวางแผนที่
กำหนดไว้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ ด้านการติดตามและประเมินผล
สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อ
ประเมินผลการปฏิบัติงานและดำเนินการเกี่ยวกับการ
เลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างมีเหตุผลและเป็นธรรม มี
การติดตามผลการปฏิบัติงานตามโครงการด้านการ
พัฒนาปรับปรุงแก้ไข สถานศึกษามีการพิจารณา หา
แนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา เพื่อให้การ
ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน
สถานศึกษาได้ผลดียิ่งขึ้น และมีการทำวิจัยในชั้น
เรียน สรุปโดยรวมสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้
ดำเนินการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการวางแผน
สถานศึกษามีการนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์
สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในด้านการ
ดำเนินงานตามแผนสถานศึกษามีการดูแลอาคาร
สถานที่และสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงความ
พอประมาณ ความมีเหตุผล ความคุ้มค่า มีภูมิคุ้มกัน
ที่ดี และปลอดภัยเป็นสำคัญ ส่วนการติดตามและ
ประเมินผล สถานศึกษามีการรายงานผลการ
เบิกจ่ายงบประมาณ การตรวจสอบติดตามและ
รายงานการใช้งบประมาณตามระเบียบและโปร่งใส
มากที่สุด

1.2 ปัญหาการบริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า พบว่าปัญหาที่สำคัญ
ได้แก่ ในด้านการวางแผนขาดการกำหนดนโยบาย

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการศึกษาและการวางแผนงานโครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่เกิดผลและเพียงพอ ด้านการดำเนินงานตามแผน มีการนำแผนงานโครงการกิจกรรมด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนค่อนข้างน้อย ด้านการติดตามและประเมินผล การติดตามผลการดำเนินโครงการกิจกรรมไม่ต่อเนื่องจริงจังและยั่งยืน ด้านการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินงานและปฏิบัติการกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่มีการดำเนินการเชิงประจักษ์และข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการวางแผนไม่เพียงพอและไม่มีศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และตระหนักในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารดำเนินงานตามกระบวนการบริหาร

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกจากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 และ 2.1 พบจุดแข็ง 13 ข้อ จุดอ่อน 8 ข้อ โอกาส 9 ข้อ และอุปสรรค 6 ข้อ นำมาสร้างกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ผลการตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัด

กำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้นนำมาตรวจสอบกลยุทธ์และปรับปรุง สรุปได้ดังนี้ การกำหนดวิสัยทัศน์ “สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดกำแพงเพชรเป็นสถานศึกษาชั้นนำในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีคุณภาพ และยั่งยืน” ซึ่งประกอบด้วย 4 พันธกิจ 4 เป้าประสงค์ 4 ประเด็นกลยุทธ์ 13 กลยุทธ์ 14 ตัวชี้วัด และ 19 มาตรการ

กลยุทธ์ทั้ง 13 กลยุทธ์จำแนกเป็น 1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร และครูให้มีสมรรถนะที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 1 ตัวชี้วัด 3 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 1 ตัวชี้วัด 3 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระและทุกระดับชั้น มี 1 ตัวชี้วัด 1 มาตรการ และกลยุทธ์ที่ 8 เสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่อย่างพอเพียง ในสถานศึกษา และชุมชนให้เป็นระบบและต่อเนื่องมี 1 ตัวชี้วัด 1 มาตรการ 2) กลยุทธ์ชะลอตัว (ST) ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร และครูให้มีสมรรถนะในการวางแผนโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ มี 1 ตัวชี้วัด 1 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 7 พัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณการเบิกจ่ายงบประมาณและการใช้ทรัพยากรให้เหมาะสม เป็นเหตุเป็นผล มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส และตรวจสอบได้ มี 1 ตัวชี้วัด 1 มาตรการและกลยุทธ์ที่ 10 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1 ตัวชี้วัด 1 มาตรการ 3) กลยุทธ์การปรับค่า (WO) ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 9 พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มี

คุณภาพ มี 1 ตัวชี้วัด 1 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 11 เพิ่มขีดความสามารถของผู้บริหารและครูในการติดตามและประเมินผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 1 ตัวชี้วัด 1 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 12 ปรับปรุงระบบการกำกับติดตามและประเมินผลการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการจัดการศึกษา มี 1 ตัวชี้วัด 1 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 13 เร่งรัดให้มีการนำผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 1 ตัวชี้วัด 1 มาตรการ และ 4) กลยุทธ์การตัดทอน (WT) ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 2 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้ครอบคลุมและเพียงพอเพื่อใช้ในการวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มี 1 ตัวชี้วัด 1 มาตรการ และกลยุทธ์ที่ 3 ปรับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ความพอประมาณ ความสมดุลสมผล ความคุ้มค่า และการมีภูมิคุ้มกัน มี 2 ตัวชี้วัด 3 มาตรการ

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านความสอดคล้องของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และประเด็นกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก กลยุทธ์มีความสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และประเด็นกลยุทธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด และกลยุทธ์มีความสอดคล้องกับ พันธกิจ ตัวชี้วัด และมาตรการอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินด้านความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการมีผลในระดับมาก

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ดำเนินการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ในด้านการวางแผน

สถานศึกษามีการนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกมากที่สุด ในด้านการดำเนินงานตามแผนสถานศึกษามีการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความคุ้มค่า มีภูมิคุ้มกันดี และปลอดภัยเป็นสำคัญ ส่วนการติดตามและประเมินผลสถานศึกษามีการรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณตามระเบียบ และโปร่งใสมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจและตระหนักว่าในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารดำเนินงานตามกระบวนการบริหาร (Gulick & Urwick, 1973, p. 13) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าตัวแปรที่ส่งผลทางบวกสูงสุดต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา คือ สถานการณ์โรงเรียน รองลงมาคือคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร และบรรยากาศของโรงเรียนตามลำดับ (ภารดี อนันต์ นาวี, 2546, บทคัดย่อ) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าโรงเรียนต้นแบบประสบความสำเร็จเพราะมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของโรงเรียนก่อนทำงาน (วิลาสินี พรหมรัตนศิลป์, 2551, หน้า 152) และการพัฒนาโรงเรียนให้ดำเนินไปในทางสายกลางหรือความพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน การสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจะทำให้ทราบปัจจัยและบริบทของโรงเรียนและสภาพภูมิสังคมของท้องถิ่นซึ่งจะช่วยในการกำหนดจุดยืนหรือเป้าหมายของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น (ยุทธนา ปฐมวรชาติ, 2552, หน้า 5)

2. ปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ขาด

การกำหนดนโยบายการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา การดำเนินงานตามแผนที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนค่อนข้างน้อย การติดตามและประเมินผลไม่ต่อเนื่องและด้านการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขขยายผลและเผยแพร่ยังไม่มี การดำเนินการเชิงประจักษ์ สำหรับปัญหาในภาพรวมทุกด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสุรินทร์พบว่า บทบาทในด้านต่อไปนี้มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การนำโครงการมาปฏิบัติและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรในด้านการวางแผน การดำเนินการ การประเมินผลตรวจสอบและการแก้ไขปรับปรุง (สนั่น สุขเหลือ, 2547, บทคัดย่อ)

3. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีทั้งหมด 4 ประเด็นกลยุทธ์ 13 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

3.1 ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาระบบการวางแผนการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีคุณภาพ มี 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1.1 พัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร และครูให้มีสมรรถนะในการวางแผนโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ 1.2 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้ครอบคลุมและเพียงพอเพื่อใช้ในการวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 1.3 ปรับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายความพอประมาณ ความสมเหตุสมผล ความคุ้มค่า และการมีภูมิคุ้มกัน

ซึ่งกลยุทธ์ทั้งสามข้อนี้เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญเพราะการวางแผนต้องตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กรทั้งภายในและภายนอก ถ้ามีข้อมูลที่ถูกต้องย่อมทำให้การตัดสินใจมีความเหมาะสม สำหรับการจัดทำแผนที่เป็นความร่วมมือของบุคลากรทุกระดับ จะทำให้บุคลากรมีความเข้าใจในเป้าหมายและวิธีการไปสู่เป้าหมาย และมีความรู้เป็นเจ้าของแผนที่ร่วมกันจัดทำย่อมทำให้การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับที่นักวิชาการทางด้านการบริหารได้กล่าวถึงการวางแผนกลยุทธ์ และการจัดการกลยุทธ์เกี่ยวข้อง กับการบริหาร คือ เกี่ยวข้องกับการวางแผนการจัดโครงสร้างขององค์กร และการปฏิบัติ ซึ่งเป็นกระบวนการบริหาร (ธงชัย สันติวงศ์, 2537, หน้า 42-43) ซึ่งความสำคัญของกลยุทธ์ ข้อ 1.1 ข้อ 1.2 และข้อ 1.3 สอดคล้องกับผลการประเมินกลยุทธ์ 1.1, 1.2 และ 1.3 ที่พบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากและมากที่สุด

3.2 ประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาการดำเนินงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 7 กลยุทธ์ กลยุทธ์ 2.1) พัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและครูให้มีสมรรถนะที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกลยุทธ์ 2.4) พัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณและการใช้ทรัพยากรให้เหมาะสม เป็นเหตุเป็นผล มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส และตรวจสอบได้ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญเนื่องจากผู้บริหารและครูมีส่วนสำคัญมากที่ต้องมีความรู้และประสบการณ์จึงจะสามารถขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่นักวิชาการทางด้านการบริหารได้กล่าวถึงการบริหารว่า การบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลปะในการดำเนินงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยใช้ทรัพยากรและกระบวนการทางการบริหาร เพื่อให้บรรลุผลการตาม

วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาที่จัดขึ้นในระบบโรงเรียนจึงเป็นภารกิจของผู้บริหารและครูจะต้องร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมโดยอาศัยทรัพยากร เทคนิคกระบวนการต่างๆ ในอันที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (โชติมา ปันสมบุญ, 2545, หน้า 10) ซึ่งสอดคล้องกับรัตนะ บัวสนธ์ (2551, หน้า 89) ที่กล่าวทำนองเดียวกันว่า บุคลิกภาพของผู้บริหาร การยอมรับของกลุ่มครู ประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำ การกำกับติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละฝ่ายรวมทั้งการวางแผนกลยุทธ์ เป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งการวางแผน การปฏิบัติตามแผนและการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นวงจร ซึ่งความสำคัญของกลยุทธ์ข้อ 2.1 และ ข้อ 2.4 สอดคล้องกับผลการประเมินกลยุทธ์ข้อ 2.1 และ ข้อ 2.4 ที่พบว่ามี ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก กลยุทธ์ 2.2) พัฒนาหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2.3) พัฒนาการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ และทุกระดับชั้น 2.5) เสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่อย่างพอเพียง ในสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นระบบและต่อเนื่อง 2.6) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีคุณภาพ และ 2.7) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญเนื่องจากการจัดการ การศึกษานั้น บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สถานศึกษาน่าดู น่าอยู่และน่าเรียน รวมทั้ง เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยจะช่วยให้การจัดการ เรียนรู้ประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ได้ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยรูปแบบการดำเนินงานใน โรงเรียนต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โรงเรียนนอกเมืองใช้แหล่งการ

เรียนรู้มาบูรณาการใช้กับทุกวิชา (วิลาสินี พรรณรัตน์ศิลป์, 2551, หน้า 152) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยรูปแบบเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลักคือ 1) โครงสร้างของเครือข่าย 2) วัตถุประสงค์ของเครือข่าย 3) บทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย 4) กิจกรรมของเครือข่าย 5) ผลลัพธ์ที่จะเกิดจากเครือข่าย และ6) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเครือข่าย (เทวิล ศรีสองเมือง, 2551, บทคัดย่อ) นอกจากนี้ในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต มัธยม โรงเรียนนาร่อง นำปรัชญาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาได้สรุปความคาดหวังของโรงเรียนให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ สังคมแห่งการเรียนรู้ เผยแพร่ความรู้แนวทางการปฏิบัติ แก่โรงเรียนต่างๆ ผู้ปกครอง และชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สุริพร วงศ์สวัสดิ์สุข, 2551, หน้า 49-56) ซึ่งความสำคัญของกลยุทธ์ข้อ 2.2, 2.3, 2.5, 2.6 และ 2.7 สอดคล้องกับผลการประเมินกลยุทธ์ข้อ 2.2, 2.3, 2.5, 2.6 และ 2.7 ที่พบว่าทั้งในด้านความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากและมากที่สุด

3.3 ประเด็นกลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน มี 2 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ 3.1) เพิ่มขีดความสามารถของผู้บริหารและครูในด้านการติดตามและประเมินผล การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3.2) ปรับปรุงระบบการกำกับติดตามและประเมินผลการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการจัดการศึกษา และ **3.4 ประเด็นกลยุทธ์ที่ 4** การพัฒนาการนำผลการติดตามและประเมินผลการบริหารสถานศึกษาโดย

ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้
ในการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 1 กลยุทธ์ คือ
กลยุทธ์ 4.1) เร่งรัดให้มีการนำผลการติดตามและ
ประเมินผลการดำเนินงานไปใช้ในการบริหาร
สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ซึ่งทั้งกลยุทธ์ที่ 3.1, 3.2 และ 4.1 เป็นกลยุทธ์ที่
สอดคล้องสอดคล้องกับผลการวิจัยรูปแบบการ
ดำเนินงานในโรงเรียนต้นแบบตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในเมือง
มีประสบการณ์ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง มีการเน้น
การบริหารงานด้วยระบบคุณภาพ (PDCA) (วิลาสินี
พรรณรัตนศิลป์, 2551, หน้า 152) นอกจากนี้ผล
การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น
พื้นฐานต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวทาง
พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสุรินทร์พบว่า
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการ
เรียนรู้ด้านการวางแผนในระดับปานกลาง ด้านการ
ดำเนินการในระดับมาก ด้านการประเมินผล
ตรวจสอบในระดับปานกลาง และด้านการแก้ไข
ปรับปรุงในระดับปานกลาง (สนั่น สุขเหลือ, 2547,
บทคัดย่อ) ซึ่งความสำคัญของกลยุทธ์ข้อ 3.1, 3.2
และ 4.1 สอดคล้องกับผลการประเมินข้อ 3.1, 3.2
และ 4.1 ที่พบว่าทั้งในด้านความเหมาะสม และ
ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากและมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ควรมุ่งพัฒนา
ศักยภาพของผู้บริหารและครูให้มีสมรรถนะที่เอื้อต่อ
การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของ
เศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดระบบ
ข้อมูลสารสนเทศให้ครอบคลุมและเพียงพอเพื่อใช้ใน
การวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปรับ
กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้
มีประสิทธิภาพโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
ความสมเหตุสมผล และความคุ้มค่า

1.2 ข้อเสนอแนะในระดับบริหาร
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำกลยุทธ์
การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้จากการวิจัยมา
เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายด้าน
การศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้นำหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการ
พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

1.3 ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติการ
ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัด
กำแพงเพชร และจังหวัดที่มีบริบทใกล้เคียงสามารถ
นำข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการจัด
กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถ
ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามการนำกลยุทธ์
การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัด
กำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง 2552”*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด (พ.ศ.2555 - 2559)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- โชติมา ปิ่นสมบุญ. (2545). *ทัศนคติของนักศึกษาต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษา : ศึกษากรณีโรงเรียนอรรถวิทย์พัฒนวิทยา. ชลบุรี : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- เทวิล ศรีสองเมือง. (2551). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ธงชัย สันติวงษ์. (2537). *การวางแผนเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2546, มิถุนายน- ตุลาคม). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วารสารศึกษาศาสตร์, 15 (1), 95-96.*
- ยุทธนา ปฐมวรชาติ. (2552). *การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา : แนวคิดเชิงปฏิบัติในการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาคู่ความพอเพียงสู่ความยั่งยืน. วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 4 (ตุลาคม-ธันวาคม), 6-9.*
- รัตนะ บัวสนธ์. (2551). *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : คำสมัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. หน้า 1 – 127. 24 สิงหาคม 2550.
- วิลาสณี พรหมรัตน์ศิลป์. (2551). *การศึกษารูปแบบการดำเนินงานในโรงเรียนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : การวิจัยพหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สนั่น สุขเหลือ. (2547). *ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสุรินทร์.*
- สุริพร วงศ์สวัสดิ์สุข. (2551). *การศึกษการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนราชวินิต มัชฌม. สารนิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- Gulick, Luther and Urwick, Lyndall. (1973). *Paper on the Science of Administration*. New York : Institute of Public Administration, Columbia University.